

Verkondiging

Gemeente in de Heer Jezus Christus,

Het gebeurt niet alle jaren. Maar dit jaar valt ons Paasfeest samen met het joodse Paasfeest zoals dat al sinds jaar en dag en God zij dank ook in ons Mokum nog altijd wordt gevierd. Volgens oude traditie vraagt het jongste kind aan tafel 'waarom deze avond anders is als alle andere avonden?' Een kernvraag als startsein voor een veelvoud aan verhalen waarin verteld wordt over bevrijding. Hoe wij ooit slaven waren.

Geknecht, gekneveld in Egypte. In het doodslag. Monddood gemaakt. En hoe wij met sterke hand en uitgestrekte arm door de Heer uit dat doodslag zijn uitgeleid. Een minder bekende joodse traditie onderscheidt in een niet al te ragfijne pedagogiek verschillende soorten kinderen. Je hebt de leergierige. De net iets te jonge. Maar ook de luie en de domme. Het voorschrift wil dat tijdens de sedermaaltijd de verhalen van bevrijding net zo lang verteld zullen worden totdat geen enkel kind meer zal vragen: 'wat betekent deze avond voor jullie?' Maar dat zij zullen vragen: 'Wat betekent deze avond voor ons?' Dat is natuurlijk een wereld van verschil. Wie blijft vragen wat iets voor jullie betekent, blijft er zelf buiten. Die is er niet bij betrokken. Die gaat het eigenlijk niet aan. Maar als de vraag verandert in een 'wij', dan doe je mee. Dan laat je je het verhaal intrekken. Dan maak je dat verhaal van bevrijding tot jouw eigen verhaal. Dan ervaar je dat verhaal van bevrijding aan den lijve. Je wist je eerst slaaf. Van van alles en nog wat. Maar nu weet je je vrij! Licht! Opgenomen in de opstanding. Ook al zou het maar voor even zijn. Dan zijn wij waar wij moeten zijn.

Want dat lijkt toch in de beide lezingen van vandaag aan de hand te zijn. De hoofdpersonen van het verhaal zijn er niet bij. Zij hebben het verhaal van de bevrijding, het verhaal van de opstanding buiten zichzelf geplaatst. Zij doen er niet meer aan mee. Zij zijn afgehaakt. En laten we wel zijn: zij zijn afgehaakt met goede reden. Zij leven volkomen in het beslag van de dood. Het slavenvolk weet Farao, zijn paarden en wagens en intimiderende legertroepen vlak achter zich. En voor hen uit de dreigende, gesloten zee. De dood ligt voor en achter hen. Zij weten zich omringd door de dood. In het evangelie volgens Johannes is alles op de dood uitgelopen. De camera zwenkt naar een eenzame vrouw, Maria Magdalena, wanhopig op zoek naar het lichaam van haar dode. De steen is van het graf weggenomen. Zonder nader onderzoek kan zij maar één conclusie trekken, die van het menselijk mogelijke: ze - grafrovers, romeinen, tempeldienaren, wie zal het zeggen?- ze hebben het lichaam verplaatst, ontvreemd. Laten verdwijnen als politiek gevoelig. In deze alleenheerschappij van de dood breekt paniek uit. Hoe zou het ook eigenlijk anders kunnen? De dood is ons veel te machtig. In het evangelie van Johannes is een hectisch heen en weer geroen. Twee leerlingen rennen om het hardst om als eersten bij het graf te zijn. Maar hun conclusies zijn in eerste instantie onbeslist. Zij vinden het lichaam van Jezus niet maar wel de lijkwindels en de zweetdoek waarmee Jezus begraven werd. Daar blijft het bij omdat, zoals Johannes schrijft: 'zij nog niet wisten van het Schriftwoord dat hij uit de doden moest opstaan'. Binnen de kaders van het menselijk mogelijke is dit wat het is: paniek. Woede. Verdriet om het leven dat gaat zoals het gaat. En dat het refrein kennelijk altijd weer Hein is. Dat het uiteindelijk altijd maar weer onvermijdelijk uitloopt op de dood.

Maar hoe begrijpelijk ook, daarmee blijf je wel slaaf. Blijf je gevangen in het machtsbereik van de dood. Wie zich door de dood laat beheersen, breekt niet wezenlijk de macht van Farao die groot is geworden als makelaar van de dood. Breekt ook niet wezenlijk de macht van het religieuze en politieke establishment in Jeruzalem die maar tot één beslissing kon komen en ik denk, ook telkens weer tot die beslissing zou komen: deze Jezus moet dood. Het is beter dat één man sterft dan dat alle maatschappelijke verhoudingen zouden sneuvelen, nietwaar? De dood is het grote wapen van elke dictator, van elke machthebber en die macht is inderdaad niet te onderschatten. Het maakt ons bang. Het kleineert ons. Het breekt ons. Het houdt ons in horigheid, in slavernij gevangen. Het doet ons zelfs opstaan tegen Mozes, tegen de bevrijdingsbeweging die hij heeft ingezet. Waren er, zo vragen zij Mozes woedend, waren er soms geen graven in Egypte dat gij ons hier, naar de woestijn hebt meegenomen om hier te sterven? Het is ook uitzichtloos, met de dood achter je en de dood voor je uit. Met de dood als eigenlijk enig levensperspectief.

Hoe kom je dan toch weer op het spoor van de bevrijding? Hoe ga je dan toch de route van de opstanding? Ik denk - en dat vinden wij in beide verhalen van vandaag heel duidelijk terug - alleen maar als het jou gezegd wordt. En jou gezegd, persoonlijk gezegd, en geen ander. Een onverwisselbaar verhaal. En het zal je, denk ik, vaak verteld moeten worden. Vele malen. Totdat je mee gaat doen. Totdat je merkt dat het over jou gaat. Niet over iemand anders of over iets van daar en toen en vooral van heel lang geleden. Maar totdat het zich voltrekt aan jou. Totdat jijzelf iets van bevrijding, iets van de kracht van de opstanding, ervaart. Totdat jij er zelf van vertellen gaat. Op zoek gaat naar broeders en zusters om ervan te verhalen. Dat Hij niet dood is maar dat hij leeft.

En dat hij ons voorgaat naar Galilea. Daar waar dat onstuitbare verhaal van kwetsbaarheid en tederheid, steeds maar weer opnieuw begint, de dood verre voorbij.

‘Maria’, zegt Jezus. Hij noemt haar bij haar eigen naam. ‘Rabboeni’, mijn leermeester, zegt Maria. Dat zegt zij in haar eigen taal, zegt Johannes er teder bij. Eindelijk zijn het niet meer grote theologische concepten die toch hoog boven de hoofden van mensen gaan. Maar is het teruggebracht tot waar het wezenlijk om gaat: genoemd te worden bij je hoogst eigen naam. Jouw diepste naam. In de taal die jou vanaf je geboorte vertrouwd is. ‘Mien jong’. Meisje, hoe oud je inmiddels ook bent. Dan ben je binnen. Dan ben je erbij betrokken. Dat ben je vrij. Niet langer meer gebonden aan de bindsels van dood. Niet langer meer slaaf. Dan is het nacht geweest en morgen geworden. Niet langer alleen maar voor anderen, voor hen. In het algemeen. Maar voor mij! Dan is mijn nacht voorbij.

Mozes zegt: wat jullie nu achter jullie zien, Farao, zijn ruiters en paarden, al die zinnebeelden van de onvermijdelijke dood. Dat zullen jullie nooit meer zien. Dat beloof ik jullie. Dat, die dood, ligt letterlijk achter jullie. En voor jullie uit zal de doodszeë van wijken weten. De dood zal niet meer zijn. De dood heeft zijn engel verloren. De dood is niet meer.

Wie dit toegefluisterd wordt, weet de dood voorbij. Is niet langer meer slaaf. Hij weet zich herinnerd aan het woord van Jezus aan een tafel waar hij ongetwijfeld de sedermaaltijd hield met zijn leerlingen. Nog vers in hun geheugen. Niet langer meer slaven noem ik jullie. Want een slaaf weet niet wat hij doet. Een slaaf doet slechts wat hem bevolen doet. Hij volgt de bewegingen van het leven en de dood hoort daar nu eenmaal

bij. Maar vrienden noem ik jullie. Jullie weten nu alles wat ik weet. En zo klinkt het ook in het opstandingsevangelie: ik ga nu heen naar mijn Vader. Maar die is ook jullie Vader. Dat heeft Jezus eigenlijk nog niet eerder gezegd in dit evangelie. Ik ga heen naar mijn God die ook jullie God is. De leerlingen worden erin betrokken. Het wordt aan hen voltrokken. Hun namen worden verbonden met de Naam van God. Dat is de betekenis van Pasen voor ons. Nooit in het algemeen maar voor ieder van u persoonlijk. En dat zal dan ook voor ieder van u een persoonlijke, een andere betekenis hebben. Zolang u maar weet dat ook u de slavernij voorbij bent. Een vrij mens, niet langer meer gevangen in de knechtschap van de dood, van het verdriet, van de woede. Van dat alles wat over u wil heersen en u klein wil houden en klein wil maken. Met Pasen in de rug weet u zich een mens rechtop. Hoopvol. Een reisgenoot in de opstanding met het goede nieuws voor op de lippen. De Heer is waarlijk opgestaan!

Amen.